

NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY

POČÍTAJTE S (NE)KVALITNOU UČEBNICOU **UČEBNICE NA ZÁKLADNÝCH ŠKOLÁCH – ZISTENIA A ODPORÚČANIA**

ANALYTICKÝ KOMENTÁR, AUGUST 2020

ODBOR STRATÉGIE A ANALÝZ

Počítajte s (ne)kvalitnou učebnicou

Učebnice na základných školách – zistenia a odporúčania

Autori: Matej Vitáloš, Martin Rajňák / matej.vitalos@nku.gov.sk, martin.rajnak@nku.gov.sk
odbor stratégie a analýz

Zhrnutie a odporúčania

NKÚ SR víta rozhodnutie MŠVVŠ SR rozšíriť od školského roku 2020/2021 ponuku učebníc, ktoré sú ZŠ poskytované bezplatne alebo na ktorých nákup im ministerstvo poskytuje finančné prostriedky. Tento krok však mal nastať už skôr. V prieskume realizovanom NKÚ SR sa tri štvrtiny škôl vyjadrili, že v prípade obzvlášť problematických učebníc zabezpečovaných ministerstvom ponúkal trh vhodnejšie a kvalitnejšie alternatívy. Približne rovnaká časť škôl považuje za najvhodnejší systém zabezpečovania učebníc model otvoreného trhu s učebnicami, pričom množstvo respondentov si pod tým predstavuje model, kedy by sa iba rozšírila ponuka učebníc, ktoré si školy môžu bezplatne objednať prostredníctvom Edičného portálu MŠVVŠ SR. Respondenti v komentároch vyjadrovali obavu z dodatočnej administratívnej záťaže v prípade úplného presunutia zodpovednosti za zabezpečovanie učebníc priamo na školy.

Najproblematickejšími, ministerstvom zabezpečovanými učebnicami boli v čase realizácie prieskumu učebnice matematiky, a to naprieč všetkými ročníkmi ZŠ. Skutočnosť, že MŠVVŠ SR školám dlhé roky distribuovalo učebnice matematiky, ktoré boli veľmi negatívne hodnotené drvivou väčšinou škôl, považuje NKÚ SR za závažné zistenie s celospoločenským negatívnym dopadom, keďže rozvoj matematického a logického myslenia žiakov je dôležitým predpokladom zabezpečenia dlhodobej konkurencieschopnosti krajiny. NKÚ SR preto odporúča jednak prijatie krokov, ktoré zamedzia pokračovaniu či zopakovaniu tejto situácie, a taktiež vykonanie hlbšej analýzy s cieľom odhalenia príčin, ktoré takýto nežiadúci stav spôsobili a udržiavali.

Najmä v prípade druhého stupňa boli ako problematické označované aj učebnice slovenského jazyka a literatúry. Učitelia boli s vhodnosťou a kvalitou ministerstvom zabezpečovaných učebníc nespokojní aj v prípade informatiky, geografie či ďalších predmetov. Keďže boli učitelia s mnohými učebnicami nespokojní a nechceli ich využívať, školy museli nakupovať vhodnejšie a kvalitnejšie učebnice na trhu, pričom 85 % škôl na tento účel využívalo príspevky od rodičov. Aby sa takému stavu predchádzalo, MŠVVŠ SR by pri zabezpečovaní učebníc malo vychádzať aj zo systematicky získavanej spätnej väzby od škôl. Až 85 % škôl však uviedlo, že nemá vedomosť o existencii nejakej formy získavania spätnej väzby ministerstvom či jemu podriadenou organizáciou. Komplexný prieskum v oblasti využívania a vhodnosti učebníc na základných a stredných školách bol realizovaný ŠPÚ naposledy v roku 2015.

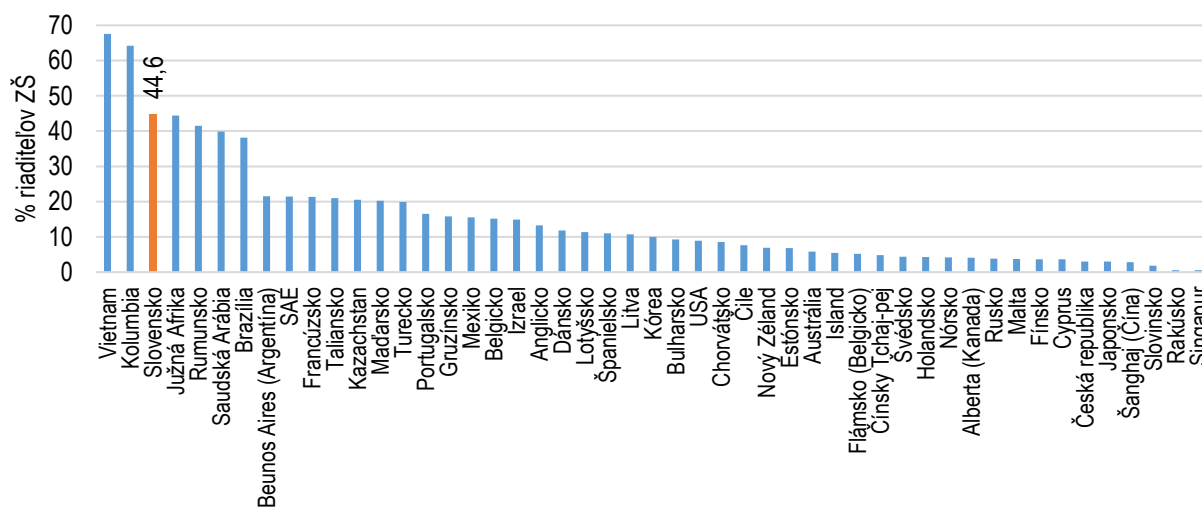
V prípade objednávania učebníc prostredníctvom edičného portálu by školy privítali možnosť flexibilnejšieho doobjednávania učebníc v priebehu školského roka či širšiu ponuku pracovných zošitov, ktorých nákup musia často realizovať vo vlastnej rézii. Ďalej sa stávalo, že dodávky školami objednaných učebníc meškali alebo neprišli v objednanom množstve, takže učitelia a žiaci na začiatku školského roka nemali k dispozícii všetky potrebné didaktické pomôcky. NKÚ SR odporúča prijať opatrenia, ktoré zabezpečia, aby učitelia mali nimi objednané učebnice k dispozícii včas a aby školy boli v dostatočnom časovom predstihu informované o tom, ktoré učebnice im dodané nebudú, aby mali dostatok času na ich zabezpečenie.

¹ Za cenné rady a pripomienky autori ďakujú recenzentom – Michalovi Rehušovi z Inštitútu vzdelávacej politiky a Michalovi Sedlačkovi z Kompetenzzentrum für Verwaltungswissenschaften, FH Campus Wien.

Úvod

Výsledky medzinárodných prieskumov TALIS 2013 a TALIS 2018 signalizujú dlhodobé problémy pri zabezpečovaní učebníc základným školám (ZŠ) na Slovensku (OECD, 2014, 2019). V roku 2018 vnímalo 44,6 % riaditeľov ZŠ nedostatok alebo nevhodnosť učebného materiálu ako prekážku pri poskytovaní kvalitného vzdelávania ich školou (Graf 1). V porovnaní najmä s ostatnými krajinami Európskej únie (EÚ) ide o vysoko nadpriemernú hodnotu – v prípade 22 krajín EÚ, ktoré boli do prieskumu zapojené, išlo v priemere o 12,5 % riaditeľov ZŠ, v Českej republike to boli dokonca iba 3 %. Dlhodobý charakter problémov naznačujú výsledky prieskumu z roku 2013, kedy v prípade Slovenska 82,1 % učiteľov druhého stupňa ZŠ vyučovalo na školách, ktorých riaditelia súhlasili s tvrdením, že nedostatok alebo nevhodnosť učebného materiálu je prekážkou pri poskytovaní kvalitného vzdelávania ich školou (OECD, 2014).

Graf 1: Nedostatok alebo nevhodnosť učebného materiálu z pohľadu riaditeľov ZŠ (2018)

Zdroj: TALIS 2018; spracovanie NKÚ SR

* Ide o percento riaditeľov druhého stupňa ZŠ a odpovedajúcich ročníkov 8-ročných gymnázií, ktorí čiastočne alebo úplne súhlasia s tvrdením, že nedostatok alebo nevhodnosť učebného materiálu je prekážkou pri poskytovaní kvalitného vzdelávania ich školou.

Zistenia OECD, rozhovory z praxe a zistenia v rámci analytickej a kontrolárskej činnosti poskytli Najvyššiemu kontrolnému úradu Slovenskej republiky (NKÚ SR) dostatok podnetov a dôvodov na uskutočnenie prieskumu zameraného na problematiku zabezpečovania učebníc, ktorého cieľom bolo preskúmať súčasný stav, identifikovať problematické oblasti a poukázať na ne. Štátny pedagogický ústav (ŠPÚ) – priamo riadená rozpočtová organizácia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (MŠVVŠ SR), realizoval komplexný prieskum v oblasti využívania a vhodnosti učebníc na základných a stredných školách naposledy v roku 2015. Prieskum bol zameraný iba na učebnice prírodovedných predmetov (matematika, informatika, fyzika, chémia, biológia, geografia a technika), a z dôvodu nízkej účasti pokladá ŠPÚ jeho výsledky za informatívne a nezáväznú pre ďalšie hodnotenie kvality predmetných učebníc. V roku 2019 realizoval ŠPÚ dva prieskumy v rámci projektu Hodnotenie kvality učebníc učiteľmi. Prvým bola zisťovaná spokojnosť učiteľov so šlabikármami a čítankami pre prvý ročník ZŠ, druhý bol zameraný na učebnice hudobnej výchovy pre tretí a štvrtý ročník ZŠ.²

Box 1: Metodológia prieskumu

Prieskum NKÚ SR bol realizovaný dotazníkovou metódou na reprezentatívnej vzorke 201 ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským, čo predstavuje 15,3 % veľkosti základného súboru (1 314 ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským, ktorých zriaďovateľom je obec, súkromník alebo cirkev/cirkevné spoločenstvo). Reprezentatívnosť vzorky bola zabezpečená uskutočnením proporčného stratifikovaného náhodného výberu podľa dvoch znakov (kraj, zriaďovateľ). Dotazník bol rozposlaný v elektronickej forme na e-mailové adresy škôl, uvedené v zozname ZŠ, dostupnom na webovej stránke Centra vedecko-technických informácií SR, a školy boli požiadané o také vyplnenie dotazníka, aby odpovede vyjadrovali názor za celú školu. Pred rozposlaním bol obsah dotazníka spripomienkovaný Slovenskou komorou učiteľov. Dotazník je zverejnený na <https://www.nku.gov.sk/analyzy>.

² Výsledky oboch prieskumov sú vo forme publikácií dostupné na: <https://www.statpedu.sk/sk/publikacna-cinnost/publikacie/>.

Dotazníkový prieskum prebiehal v období od 29. 4. 2020 do 15. 5. 2020. Vyplnený dotazník zaslalo 150 škôl, návratnosť dotazníka tak bola na úrovni 74,6 %. Keďže respondentom bola poskytnutá možnosť reagovať vo forme komentárov ku každej z 15 otázok, uskutočnený prieskum bol kombináciou kvantitatívneho a kvalitatívneho prieskumu. Pri vyhodnocovaní prieskumu boli komentáre respondentov zoskupované do tematických celkov a na základe opakujúcich sa názorov boli formulované sumarizujúce tézy. Tie sú uvedené v texte spolu s indikáciou frekvencie výskytu a s vybranými konkrétnymi citáciami formulácií respondentov. Citácie sú uvádzané kurzívou a okrem zjavných chýb v písaní v nich nebola robená jazyková úprava. Ak sa názor vyskytol iba raz, do textu spravidla nebol premietnutý. **Dotazníkový prieskum predchádzal oznámeniam MŠVVŠ SR o čiastočnom otvorení trhu s učebnicami od školského roka 2020/2021 a odpovede respondentov tak ešte nereflektujú túto skutočnosť.**

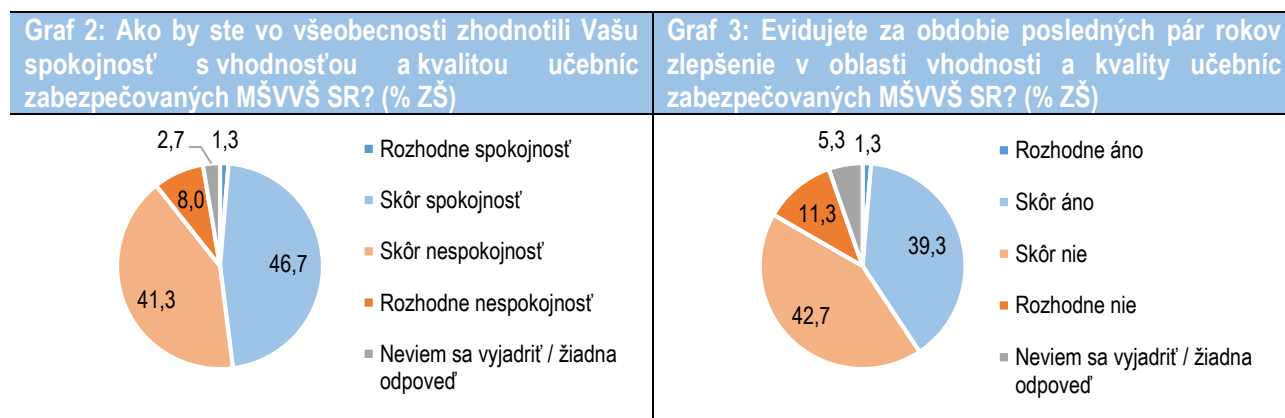
Skúsenosti škôl so zisťovaním spätnej väzby ohľadom učebníc

Jedným zo záverov prieskumu ŠPÚ z roku 2015 je potreba permanentného hodnotenia učebníc a ostatných materiálo-didaktických prostriedkov, ako aj realizovania podobných prieskumov s cieľom odstraňovania nimi identifikovaných nedostatkov. V prieskume NKÚ SR však takmer **85 % škôl uviedlo, že nemá vedomosť o existencii nejakej formy získavania spätnej väzby ministerstvom** (alebo jemu podriadenou organizáciou) **ohľadom ich spokojnosti s vhodnosťou a kvalitou učebníc**. Drvivá väčšina komentárov k tejto otázke znela v tom zmysle, že **so zisťovaním spokojnosti s učebnicami sa doteraz nikdy nestretli** („Robím s učebnicami viac rokov a toto je prvý prieskum spokojnosti.“... „Neevidujem, že by sa niekedy zisťovala spätná väzba.“). Boli však aj opačné prípady a **niekoľko respondentov spomenulo ich skúsenosti s prieskumami z minulosti** („Prieskum, aký šlabikár používame.“... „Dotazníky ŠPÚ, ktoré zisťovali v roku 2015 kvalitu učebníc matematiky, biológie, geografie, chémie, informatiky, predmetu Svet práce a techniky pre 7. ročník, a v roku 2019 zisťovali kvalitu učebníc hudobnej výchovy pre 3. a 4. ročník, šlabikáru a čítanky“... „Len z predmetov dejepis a šlabikáre s čítankou pre 1. ročník. Žiadna zmena odvtedy nenastala.“... „Za 30 rokov prieskumy boli stratou času pre nás a nič neprinesli.“).

(Ne)spokojnosť škôl s vhodnosťou a kvalitou učebníc

Z výsledkov uskutočneného prieskumu vyplýva, že **na takmer polovici škôl boli učitelia nespokojní s vhodnosťou a kvalitou učebníc, ktoré im na základe ich objednávky MŠVVŠ SR poskytovalo bezplatne alebo na ktorých zakúpenie im poskytovalo finančné prostriedky** (Graf 2).

Na druhej strane, **40,6 % škôl evidovalo v tejto oblasti zlepšenie** (Graf 3). Avšak približne každá deviata škola bola presvedčená, že žiadna pozitívna zmena za obdobie posledných pár rokov nenastala.

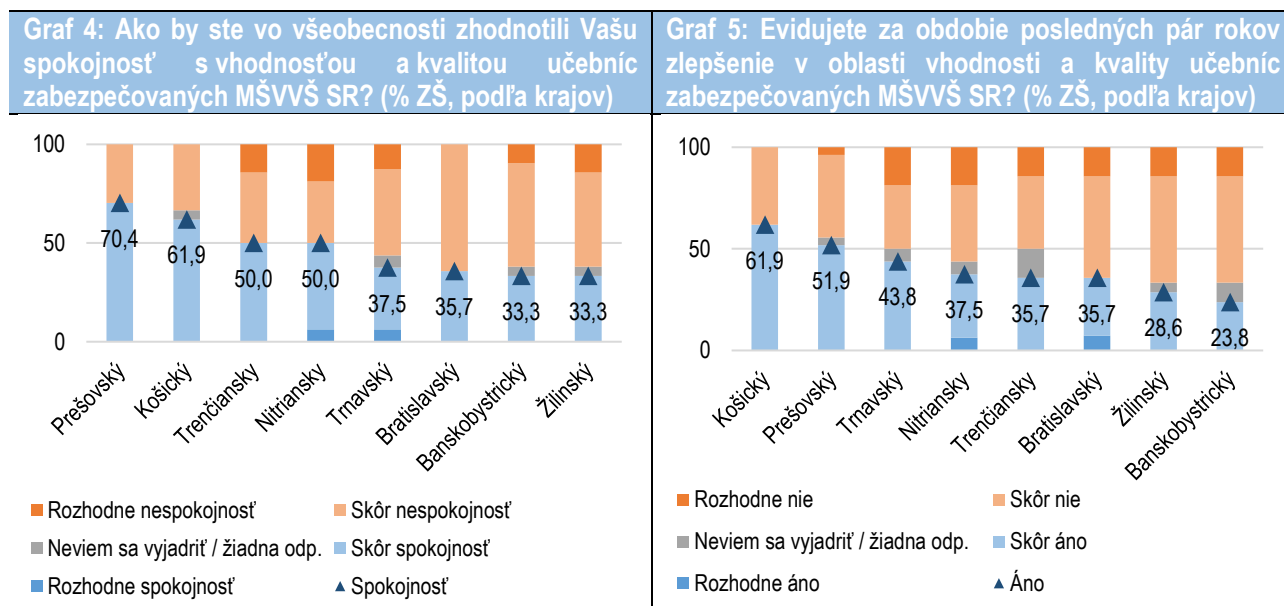

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

* V dotazníku bolo spresnené, že ide o učebnice so schvaľovacou doložkou a učebnice, na zakúpenie ktorých poskytuje MŠVVŠ SR finančné prostriedky.

** Dotazníkový prieskum predchádzal oznámeniam MŠVVŠ SR o čiastočnom otvorení trhu s učebnicami a odpovede respondentov tak ešte nereflektujú túto skutočnosť.

Spokojnosť škôl s učebnicami sa naprieč jednotlivými krajinami značne líšila, pričom **najvyššiu spokojnosť vyjadrili školy na východe krajiny**. Kým v Prešovskom kraji bola spokojnosť škôl s vhodnosťou a kvalitou učebníc na úrovni vyše 70 %, v Žilinskom kraji bola táto hodnota ani nie polovičná (Graf 4). Obdobný obraz je aj pokiaľ ide o vnímanie zlepšenia v tejto oblasti (Graf 5).

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

* V dotazníku bolo spresnené, že ide o učebnice so schvaľovacou doložkou a učebnice, na zakúpenie ktorých poskytuje MŠVVŠ SR finančné prostriedky.

** Dotazníkový prieskum predchádzal oznámeniam MŠVVŠ SR o čiastočnom otvorení trhu s učebnicami a odpovede respondentov tak ešte nereflektujú túto skutočnosť.

Respondenti vo svojich komentároch k jednotlivým otázkam uvádzali viacero dôvodov svojej nespokojnosti. Suverénne najčastejšie uvádzaným dôvodom bola **nespokojnosť s učebnicami matematiky**, pomerne často však boli spomínané aj učebnice iných predmetov.

Okrem nevhodnosti a nekvality konkrétnych učebníc bola významným faktorom nespokojnosti respondentov aj **slabá ponuka učebníc a pracovných zošitov, z ktorej si školy mohli vyberať prostredníctvom edičného portálu** („Niektoré učebnice, ktoré by sme radi používali, nie sú v ponuke MŠVVŠ SR. „... „Objednávame aj mnoho pracovných zošitov, ktoré vôbec nie sú hradené z MŠVVŠ SR a nie sú ani v ponuke na edičnom portáli.“). Respondenti sa sťažovali aj na to, že **učebnice nezodpovedajú štátnemu vzdelávaciemu programu** a aj z tohto pohľadu sú zastarané a neaktuálne. Často kritizovanou bola taktiež **nesystematickosť učebníc** („V rámci matematiky v ročníkoch 5., 6., 7., 8. používame učebnice minimálne. Menej ako na 5 % vyučovania. Učebnice sú nesystematické, neprehľadné, tematické celky vôbec nie sú ucelené.“). Pomerne často sa v komentároch objavoval názor, že **učebnice z obdobia pred reformou v roku 2008 boli lepšie** („Učebnice v minulosti boli viac prínosné pre žiakov z pohľadu štruktúry, obsahovej aj formálnej stránky. Obsahovali viac nosných informácií a boli prehľadnejšie. Mali väčšiu výpovednú hodnotu.“... „Nadväznosť učiva bola pred reformou logickejšia a viac rešpektovala didaktické zásady.“). Viacerí respondenti spomenuli ako problém aj **nevyhovujúcu mäkkú väzbu kníh**, ktorá sa ľahko ničí („Nevýhodou je, že u väčšiny je mäkká väzba a tá sa veľmi rýchlo opotrebováva, preto je nutná výmena.“). Kritizované boli aj prípady **zbytočných drobných zmien v učebnici** („Niekedy sa v učebnici zmení málo na jednej strane a vydá sa nová učebnica.“... „Problém vidím aj v tom, že sa občas v učebniciach mierne zmení obsah. Vyučujúcim sa veľmi ťažko učí, ak majú žiaci rôzne vydania učebníc. Je to problém najmä u žiakov na 1. stupni.“).

Niekoľko komentárov naznačovalo, že **pri tvorbe učebníc by mali byť viac využívané poznatky z praxe** („Stáva sa, že v niektorých učebniciach sa vyskytujú metodické chyby. Bolo by vhodné, aby autori učebníc úzko spolupracovali s učiteľmi a odborníkmi z praxe.“... „Pri tvorbe učebníc osloviť autorov, ktorí sú z praxe a majú skúsenosť s výučbou.“); zopár respondentov spomenulo **dôležitosť elektronických učebníc a interaktívneho obsahu** („Každá vydaná učebnica by mala byť k dispozícii v elektronickej podobe.“... „Pri výbere učebnice a pracovného zošita zaväži aj fakt, či je ich súčasťou aj výukové CD, prípadne interaktívne učebnice a pracovné zošity, keďže máme v triedach interaktívne tabule.“).

V malom počte sa objavili aj komentáre v zmysle **zlepšenia stavu oproti minulosti** („Evidujeme veľmi mierne zlepšenie, ale aj tak sú lepšie učebnice, ktoré nie sú hradené zo štátnych zdrojov.“)

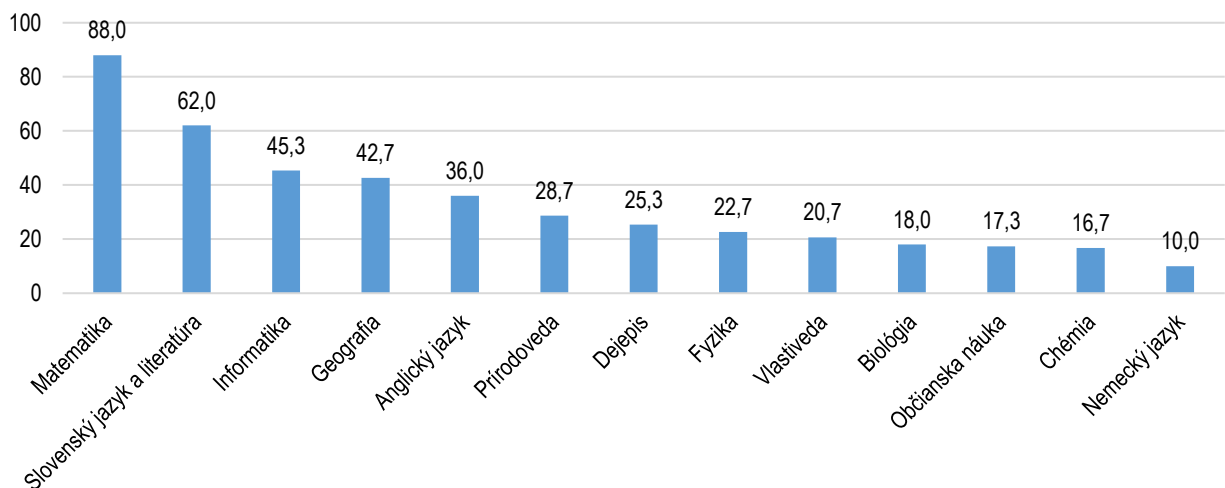
Medzi komentármi respondentov sa objavilo aj niekoľko **negatívnych referencií na edičný portál** („Veľký zmätok spôsobovalo rozdielne zasielanie kníh – dotácia na anglický jazyk, dotácia na vlastivedu a prírodovedu v 3. a 4. ročníku a ostatné knihy objednávané cez edičný portál, nebolo jasné, prečo a kto tak rozhodol a vyňal uvedené knihy z edičného portálu. Za veľký nedostatok edičného portálu tiež považujem jeho prehnanú bezpečnosť pri objednávaní – cez riam kontá, zmeny hesiel, odobrovanie objednávky riaditeľkou... zbytočná virtuálna byrokracia. PROSÍM o funkčné zjednodušenie objednávaní.“... „Komunikácia s edičným portálom, zdĺhavé prepájanie na kompetentnú osobu, ktorá má danú oblasť na starosti.“... „Niektoré sú doručené na druhú školu v našom meste, pri telefonickom alebo elektronickom kontakte s edičným portálom neochota zo strany pracovníkov edičného portálu.“).

Za zmienku stojí aj zopár komentárov upozorňujúcich na **nedostatočne pokryté potreby špeciálnych škôl a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia** („Aj keď máme špeciálnu triedu aj žiakov s mentálnym postihnutím, pri objednaní kníh pre špeciálne školy sme tieto nikdy nedostali.“... „Učebnice špeciálnych škôl na 2. stupni hoci boli objednané, neboli dodané.“... „Škola by ocenila z MŠVVŠ SR ponuku učebníc a pracovných zošitov pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a rodín v hmotnej núdzi, ktoré nie sú schopné financovať si ich z vlastných zdrojov. Pre žiakov 1. ročníka našej školy sú ponúkané učebnice hradené MŠVVŠ SR veľmi náročné. Vhodnejšie sú napr. z vydavateľstva Taktik, ktoré sú v súlade s inovovaným štátnym vzdelávacím programom, ale nie sú hradené MŠVVŠ SR.“).

Problematické učebnice matematiky

Predmet, ktorého učebnice zabezpečované MŠVVŠ SR boli školami najčastejšie označované ako obzvlášť problematické, bola matematika (Graf 6). V prípade učebníc matematiky pre tretí a štvrtý ročník, dvoch najproblematickejších ročníkov, išlo o 76, resp. 77,3 % škôl, ktoré vhodnosť a kvalitu týchto učebníc označili za obzvlášť problematickú (Graf 7). Ako problematická sa javila aj vhodnosť a kvalita učebníc geografie, slovenského jazyka a literatúry (najmä učebníc pre druhý stupeň), ale aj informatiky (najmä učebníc pre tretí a štvrtý ročník) (Graf 7).

Graf 6: Percento ZŠ, ktoré označili vhodnosť a kvalitu aspoň jednej ministerstvom zabezpečovanej učebnice daného predmetu ako obzvlášť problematickú

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

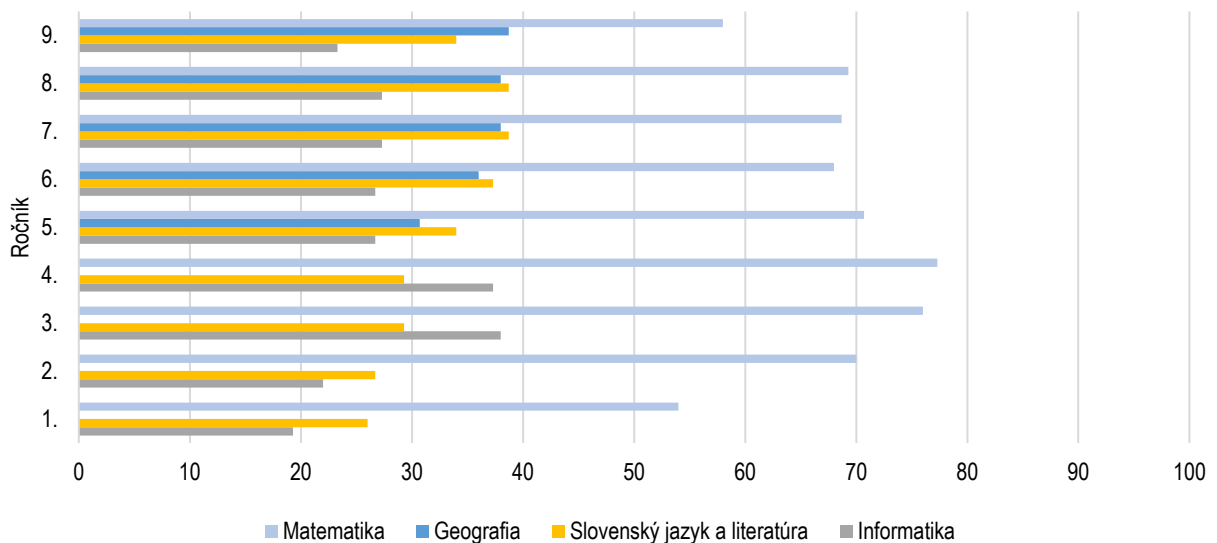
* Predmety s hodnotou pod 10 % v grafe nie sú zobrazené.

** Dotazníkový prieskum predchádzal oznámeniam MŠVVŠ SR o čiastočnom otvorení trhu s učebnicami a odpovede respondentov tak ešte nereflektujú túto skutočnosť.

*** Respondenti mali možnosť zo zoznamu predmetov vybrať tie, v prípade ktorých je vhodnosť a kvalita ministerstvom zabezpečovaných učebníc obzvlášť problematická. Označený mohol byť ľubovoľný počet predmetov.

**** Interpretácia grafu je možná len v zmysle jeho názvu. Graf nemožno chápať ako porovnanie vhodnosti a kvality učebníc jednotlivých predmetov, keďže frekvencia označovania predmetov je ovplyvnená rôznymi skutočnosťami, ako napríklad, že niektoré predmety sa učia len v niektorých ročníkoch.

Graf 7: Podiel ZŠ, ktoré označili vhodnosť a kvalitu ministerstvom zabezpečovaných učebníc matematiky, geografie, slovenského jazyka a literatúry a informatiky pre príslušný ročník ako obzvlášť problematickú (%)

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

* Dotazníkový prieskum predchádzal oznámeniam MŠVVŠ SR o čiastočnom otvorení trhu s učebnicami a odpovede respondentov tak ešte nereflektujú túto skutočnosť.

** Respondenti mali možnosť zo zoznamu predmetov vybrať tie, v prípade ktorých je vhodnosť a kvalita ministerstvom zabezpečovaných učebníc obzvlášť problematická. Označený mohol byť ľubovoľný počet predmetov.

Ďalej sú uvedené konkrétne výhrady, ktoré v prípade učebníc jednotlivých predmetov respondenti formulovali vo svojich komentároch.

Matematika

Matematika bola v komentároch z pohľadu vhodnosti a kvality učebníc suverénne najkritizovanejším predmetom. Komentáre respondentov boli v prípade týchto učebníc často veľmi kritické a veľký počet komentárov bol až v tom zmysle, že tieto učebnice sú úplne nepoužiteľné. Konkrétne bolo učebniciam matematiky vyčítané, že sú nesystematické a chaotické a je v nich málo príkladov na precvičovanie. Vyskytlo sa aj zopár náznakov pozitívneho hodnotenia, boli však ojedinelé a obsahovali zároveň aj kritiku. Vybrané komentáre sú uvedené v Tab. 1.

Tabuľka 1: Prehľad komentárov v prípade učebníc matematiky

Tézy	Príklady komentárov
Učebnice sú nepoužiteľné.	<ul style="list-style-type: none"> „Nepoznám učiteľa matematiky 5. – 9. ročníka, ktorý používa učebnice matematiky zabezpečované MŠVVŠ SR.“ „Učebnice matematiky sú absolútne nepoužiteľné.“ „Prišli učebnice z matematiky od autora Žabku, podporované štátom, ako nové, ale z daných učebníc je učenie skôr strata času“
Učebnice sú nesystematické.	<ul style="list-style-type: none"> „Učebniciam matematiky chýba systematickosť učiva, učebnica má ťažké vysvetlenie učiva pre žiakov, nie je tam zavádzanie pojmov, nie sú metodicky správne rozvrhnuté tematické celky.“ „Učivo je rozhádzané po celej knihe, prerušené iným učivom a opätovný návrat – sama sa v tej knihe nevyznám.“ „Učivo je v učebnici pomiešané, napr. sú tam príklady na počítanie s prechodom cez desiatku v časti, kde sa to ešte deti neučili, rôzne typy príkladov pri jednom učive, ktoré je celkom iné.“

Učebnice neobsahujú dostatok príkladov.	<ul style="list-style-type: none"> „Príklady na precvičovanie takmer žiadne.“ „Nevyhovujúce, nedostatočné príklady.“
Učebnice majú aj pozitívne stránky.	<ul style="list-style-type: none"> „Veľmi málo úloh na precvičenie, úroveň vysvetlenia učiva kvalitná, no prijateľnejšia skôr žiakom osemročných gymnázií, učivo je porozhadzované.“ „K učebniciam matematiky v podstate po didaktickej stránke nemám výhrady. Tu ma však opäť najviac trápi obsahové zaradenie tém do jednotlivých ročníkov.“ „Na učebniciach matematiky autorského kolektívu Žabka – Černek oceňujem prepojenie učiva s praxou (úlohy praktického charakteru, rubriky).“

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

Slovenský jazyk a literatúra

Pomerne veľa kritických komentárov uviedli respondenti aj k predmetu slovenský jazyk a literatúra. Učebniciam bolo vyčítané, že **sú neprehľadné a obsahujú málo cvičení**. Respondenti poukázali aj na **nepreplácanie pracovných zošitov**. Vybrané komentáre sú uvedené v Tab. 2.

Tabuľka 2: Prehľad komentárov v prípade učebníc slovenského jazyka a literatúry

Tézy	Príklady komentárov
Učebnice sú neprehľadné.	<ul style="list-style-type: none"> „Učebnice slovenského jazyka sú nevhodné, neprehľadné, ..., majú nesystémové usporiadanie úloh, čo sťažuje orientáciu. Celková grafika učebnice odpuťava pozornosť žiakov.“ „Učebnice slovenského jazyka (gramatika) pre 5. – 9. ročník sú graficky neprehľadné, témy majú metaforické názvy podľa motivačných textov a je v nich priveľa zbytočných cvičení, preto je orientácia v nich pre žiaka i pre učiteľa problematická.“ „Neprehľadné, neusporiadané, ako osnova, nie je vysvetlené učivo dostatočne.“
V učebniciach nie je dostatok cvičení.	<ul style="list-style-type: none"> „Obsahujú málo úloh na precvičovanie.“ „Slovenský jazyk a literatúra na 2. stupni – málo cvičení, málo tvorivé.“
Problémom je nepreplácanie pracovných zošitov.	<ul style="list-style-type: none"> „Nedá sa pracovať bez pracovných zošitov, ktoré si žiaci musia zakupovať za vlastné“ „Pracovné zošity zo slovenského jazyka a čítania pre 2.- 4. ročník si musia rodičia zaplatiť, pretože ministerstvo ich neposkytuje, hoci ich deti veľmi potrebujú.“

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

Ďalšie predmety

Podľa viacerých komentárov respondentov v prípade predmetu **geografia nesedí učivo ročníka s obsahom učebnice** („Učebnice geografie nie sú stále aktualizované - učíme v 9. ročníku s učebnicou pre 6. ročník, v sedmičke s osmičkou atď.“... „Učebnica 6. ročníka sa učí v 9. ročníku, učebnica 7. ročníka sa učí v 6. ročníku, učebnica 8. ročníka sa učí v 7. ročníku, učebnica 9. ročníka sa učí v 8. ročníku.“). Ďalším spomínaným problémom týchto učebníc je ich **obsahová presýtenosť** („V rámci geografie máme problémy v ročníkoch, kde nemáme pridanú hodinu a učíme len jednu týždenne. Učebnice sú totiž stavané na dve hodiny týždenne. Najväčšie problémy máme v 7. ročníku pri geografii Európy, kde je učebnica plná dlhých textov a reálne sa to nedá stihnúť. V 8. ročníku pri geografii Slovenska je to podobné, pokiaľ sa chceme venovať témam poriadne.“... „Učebnice obsahovo nekorešponujú so vzdelávacím štandardom v jednotlivých ročníkoch, sú obsahovo príliš nasýtené a neprehľadné.“)

Učebnice **fyziky** sú podľa niekoľkých respondentov **náročné** („Sú spracované veľmi zložito, učivo je pre žiaka v danom veku náročne vysvetlené.“... „Chýba jasné vysvetlenie obsahu učiva.“... „Bez výkladu učiva žiak nie je schopný sám vyselektovať, ktoré je hlavné učivo.“) a **ťažko sa v nich orientuje** („Žiak sa nedokáže sám orientovať v učebnici... veľa pokusov, málo príkladov.“... „V učebniciach fyziky sa žiaci zle orientujú.“). Na druhej strane, objavili sa aj komentáre, že učebnice fyziky **majú pozitívne stránky, najmä u žiakov, ktorých fyzika baví** („Učebnice sú vhodné predovšetkým pre žiakov, ktorých bavia prírodovedné predmety, venujú im dostatočný čas a pozornosť.“... „Kvalita učebníc je dobrá,

vyžaduje však od žiaka pochopenie, porozumenie a dostatočné vnímanie textu.“... „Učebnice sú vhodné z pohľadu experimentálneho poznávania a kvalitatívneho poznania fyzikálnych javov.“... „Dostatočné množstvo pokusov, príkladov.“).

Podľa viacerých respondentov **učebnice informatiky nie sú v ponuke ministerstva** („Informatika nebola v možnosti objednávok z MŠVVŠ SR.“), ďalší poukazujú na to, že sú obsahovo zastarané. Viacero komentárov taktiež poukazovalo na **absenciu či zastaranosť učebníc techniky** („Učebnice techniky sú zastarané, bolo by potrebné vydať nové, aktuálne učebnice.“... „Technika je komplexná učebnica pre 2. stupeň z roku 2002, čo je nedostačujúce.“... „Technika nie je v ponuke.“).

Niekoľko kritických komentárov sa týkalo aj učebníc **dejepisu** („Učebnice dejepisu pre ročníky 5. až 8. nevyhovujúce chaotickým výberom obsahu, nesystémové. Vyhovuje učebnica 9. ročníka, avšak tá je stará, tvorená iným autorským tímom (Kováč, Kratochvíl a spol.), má iba nový obal. Podľa súčasného ISCED³ učebnice najmä 7. a 8. ročníka nekorešponujú (po obsahovej stránke). Odporúčame vrátiť sa ku koncipovaniu učebníc podľa vzoru predošlých autorov.“).

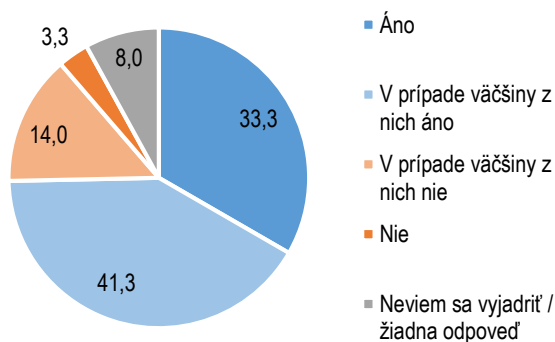
V komentároch boli spomenuté aj ďalšie predmety, no počty týchto komentárov boli minimálne, takže ich obsah tu neuvádzame.

Dôvetok ku všetkým predmetom

Viacero respondentov poukazovalo na to, že **učebnice/predmety na seba nadväzujú nedostatočne**, pričom tento problém bol najčastejšie spomínaný v súvislosti s fyzikou a matematikou („Navzájom sa predbiehajú učivá v jednotlivých predmetoch – chýba medzipredmetovosť.“... „Medzipredmetové vzťahy nie sú po reforme vyriešené vhodne. Matematika obsahovým zameraním v jednotlivých ročníkoch výrazne zaostáva za prírodovednými predmetmi. Následne majú žiaci väčší problém. Napríklad na fyzike v 6. ročníku preberáme jednotky objemu a na matematike ešte len obsah.“). Ďalší problém, ktorý bol pomenovaný pri viacerých predmetoch, je ten, že **učebnice nekorešponujú s osnovami podľa ročníkov** („Učebnice slovenského jazyka, matematiky, geografie a informatiky nekorešponujú s osnovami podľa ročníkov.“... „V predmetoch geografia, biológia, občianska náuka – nesúlad obsahu a ročníka.“... „V prípade niektorých učebníc (dejepis, chémia, geografia) nekorešponuje obsah učebnice pre daný ročník s obsahom vzdelávania podľa školského/štátneho vzdelávacieho programu.“).

Ponúka trh lepšie alternatívy k ministerstvom zabezpečovaným učebnicami?

Graf 8: Existujú v prípade obzvlášť problematických učebníc na trhu vhodné a kvalitné alternatívy? (% ZŠ)

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

* Respondenti najskôr v otázke, ktorá tejto predchádzala, vybrali predmety, v prípade ktorých pokladajú vhodnosť a kvalitu ministerstvom zabezpečovaných učebníc za obzvlášť problematickú.

V čase realizácie dotazníkového prieskumu platilo, že ak sa chceli školy dostať k učebnicami bezplatne, jedinou možnosťou bolo uskutočnenie objednávky prostredníctvom edičného portálu MŠVVŠ SR. V prípade takmer všetkých predmetov však MŠVVŠ SR neumožňovalo výber z viacerých titulov učebníc. Z tohto pohľadu je preto dôležitým zistenie, že **v prípade problematických učebníc na trhu existovali vhodné a kvalitné alternatívy** (Graf 8). Predmet, pri ktorom respondenti najčastejšie uvádzali, že trh ponúka vhodnejšie a kvalitnejšie učebnice, ako sú tie zabezpečované MŠVVŠ SR, bola matematika. Konkrétne respondenti uvádzali učebnice od autorov Belic, Striežovská („Veľmi dobrá je matematika pre 2. – 4. ročník ZŠ od autorov Belic – Striežovská, ktorú si však rodičia musia zaplatiť, ale napriek tomu ju používame, pretože je oveľa lepšia ako tá, ktorú dostaneme.“).

Ďalšou často spomínanou lepšou alternatívou, najmä v súvislosti s druhým stupňom ZŠ, boli učebnice od autorov Bero, Bérová („Súčasná reformovaná učebnica vo všetkých ročníkoch je nepoužiteľná - príliš hravá, nedostatočne objasňuje podstatu učiva, veľmi málo cvičení, nelogické usporiadanie učiva, kapitoly na seba obsahovo nenadväzujú, používame

³ Medzinárodné štandardné členenie vzdelávania.

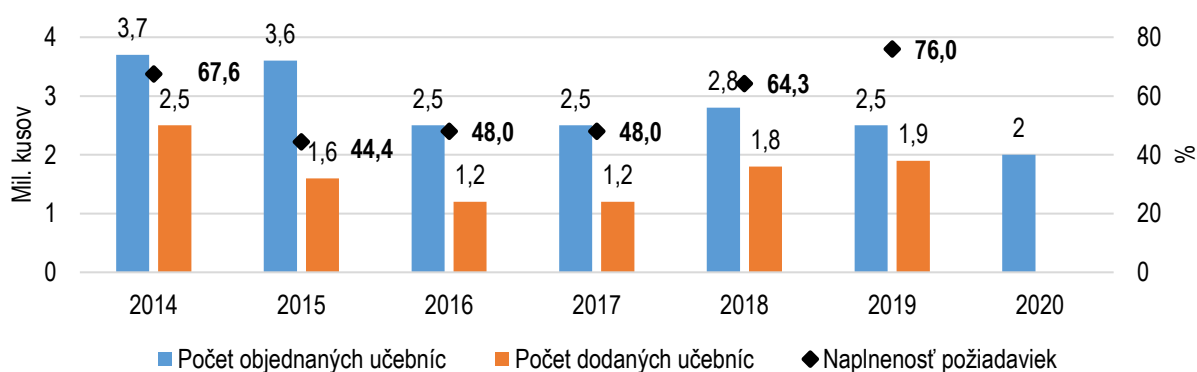
preto predreformné učebnice od autorov Bero – Berová, ktoré sú oveľa lepšie spracované!). Respondenti uvádzali aj ďalšie možnosti, no frekvencia takýchto odpovedí bola nízka. V prípade učebníc slovenského jazyka a literatúry boli respondentmi uvádzané rôzne ďalšie alternatívy učebníc, pričom viacerí z nich sa zhodli na vhodnosti učebníc z vydavateľstva Taktik.

Miera napĺňania objednávok učebníc a problém meškajúcich dodávok učebníc

Ako sa uvádza v stanovisku NKÚ SR k návrhu štátneho záverečného účtu SR za rok 2019, **MŠVVŠ SR dlhodobo nedostatočne pokrýva požiadavky škôl na učebnice**. Počet škôlám dodaných učebníc je každoročne nižší ako počet školami objednaných učebníc (Graf 9). V prípade všetkých druhov a typov základných a stredných škôl bola počas posledných troch rokov požiadavka škôl naplnená v priemere na 62,8 %, avšak zároveň bol zaznamenaný pozitívny trend (NKÚ SR, 2020).

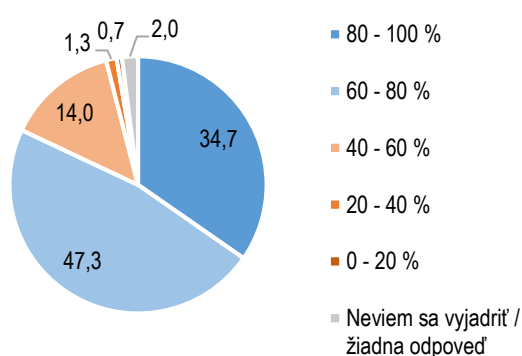
Výsledky dotazníkového prieskumu NKÚ SR naznačujú, že v prípade ZŠ by mohlo ísť o mierne vyššiu mieru napĺňania ich požiadaviek na učebnice (Graf 10). Približne šestina škôl však uviedla, že MŠVVŠ SR im počas posledných troch rokov dodalo v priemere menej než 60 % učebníc, ktoré si objednali prostredníctvom edičného portálu. S počtom dodávaných učebníc je rozhodne alebo skôr spokojných 63,3 % škôl a rozhodne alebo skôr nespokojných je 33,3 % škôl (Graf 11).

Graf 9: Nesúlad medzi počtom školami objednaných a školám dodaných učebníc

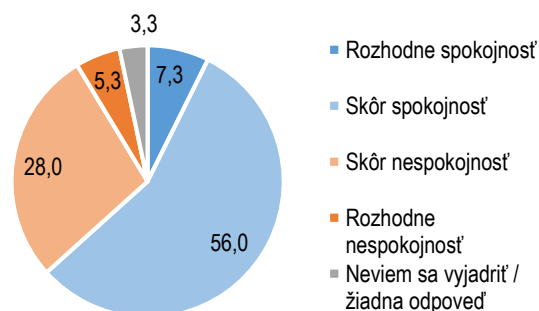

Zdroj: MŠVVŠ SR; výpočty a spracovanie NKÚ SR

Graf 10: Aká je miera napĺňania Vašich objednávok učebníc realizovaných prostredníctvom edičného portálu MŠVVŠ SR? (% ZŠ)

Graf 11: Ako by ste vo všeobecnosti zhodnotili Vašu spokojnosť s počtom učebníc, ktoré pre Vašu školu zabezpečuje MŠVVŠ SR? (% ZŠ)

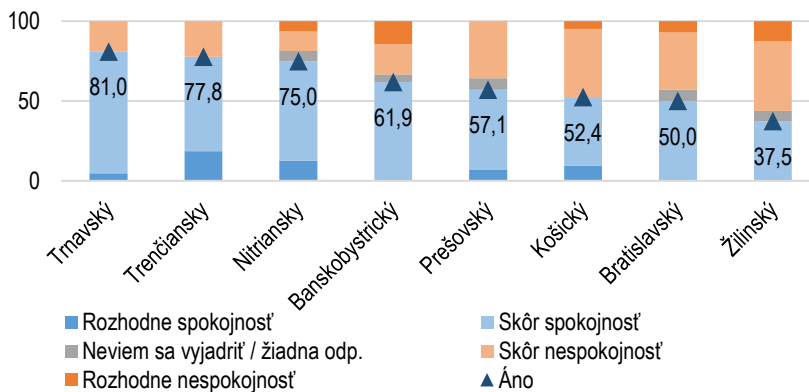

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

* Presné znenie dotazníkovej otázky pre tvorbu Graf 10: Odhadnite (alebo ideálne presne kvantifikujte) mieru napĺňania Vašich objednávok učebníc realizovaných prostredníctvom edičného portálu MŠVVŠ SR (v priemere za obdobie posledných troch rokov).

Prieskum ukázal, že aj v otázke spokojnosti škôl s počtom dodávaných učebníc sú na Slovensku značné regionálne rozdiely. Najvyššiu spokojnosť vyjadrili respondenti v Trnavskom kraji a najnižšiu školy v Žilinskom kraji (Graf 12).

Graf 12: Ako by ste vo všeobecnosti zhodnotili Vašu spokojnosť s počtom učebníc, ktoré pre Vašu školu zabezpečuje MŠVVŠ SR? (% ZŠ, podľa krajov)

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

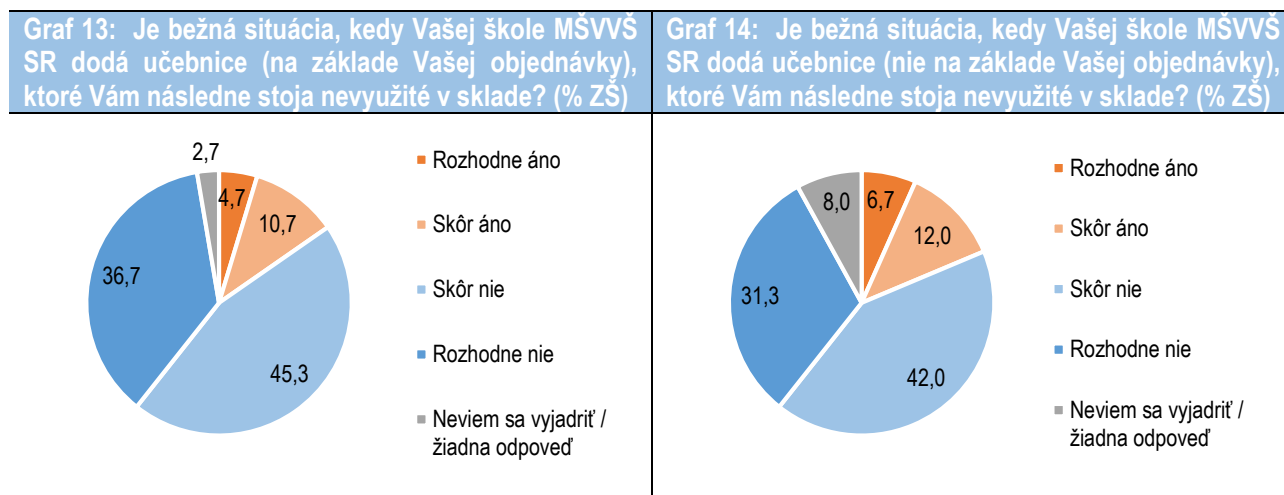
Viacerí respondenti spomínali problém **nedostatočného počtu dodávaných učebníc** aj v komentároch („Veľakrát sa stane, že tituly odporúčané a hradené ministerstvom neprídu v požadovanom počte, pričom sa dajú kúpiť v knihkupectvách.“... „Kráti sa dodávka učebníc, čo znamená, že v ročníku chýbajú.“). Školy negatívne hodnotia aj skutočnosť, že **počty učebníc sú upravované podľa počtu žiakov, v dôsledku čoho chýbajú učebnice pre učiteľov a**

spôsobuje to problém aj pri zmene počtu detí v ročníku („Myslím si, že je žiadúce dodať školám taký (zvýšený) počet učebníc, aby mali dostatočný počet aj pre ďalší školský rok. Tak pre žiakov (ak sa počet zvýši), ako aj pre učiteľov. Neupravovať počty presne na počet žiakov v danom školskom roku, lebo sa v nasledujúcom školskom roku zväčša mení.“... „Tiež počty učebníc sú presné na žiaka. Teda nie sú žiadne učebnice ako rezerva, napr. učebnice pre učiteľov či žiakov, ktorí prídu z inej školy počas školského roka. Problém je v tom, že v nasledujúcom školskom roku môže byť v danom ročníku viac žiakov a potom učebnice chýbajú.“... „Nemyslíme si, že sa v školách plytvá učebnicami, aby nás štát obmedzoval počtom žiakov v triedach a keď sa počet zmení, nemáme potrebné učebnice.“). S tým priamo súvisí respondentmi často spomínaný problém, a to ten, že **je nemožné/problematické (do)objednávať učebnice počas školského roka**, keď to škola z rôznych dôvodov potrebuje („Nie je možnosť doobjednať učebnice v prípade, že prídu nedostatočné počty učebníc“ ... „Ak sme žiadali učebnice pre žiakov, ktorí sa prisťahovali počas prázdnin a pre vyučujúcich, naša mimoriadna objednávka bola vyhodnotená ako neoprávnená.“... „Keď robím o rok doobjednávku, stáva sa často, že mi už nepošlú žiadne učebnice. Vtedy si školy musia vypožičiavať medzi sebou a je to komplikované.“... „Nevyhovuje nám objednávanie učebníc len v jednom krátkom období v októbri.“).

Mnohí respondenti poukázali na to, že **učebnice neprichádzajú v dostatočnom predstihu, ale až počas školského roka** („Chceme, aby učebnice prišli do školy včas, pred začiatkom školského roka a nie počas neho.“... „Opakuje sa niekoľko rokov ten istý scenár, učebnice sa objednávajú, potom sa nikde nedá overiť či prídu, učebnice prichádzajú v priebehu roka, nie pred začiatkom roka.“... „Ideálna by bola distribúcia počas mesiacov apríl a máj.“). V ojedinelých prípadoch sa stalo, že **učebnice neprišli vôbec** („Na niektoré tituly, ktoré objednávame dookola už niekoľko rokov, čakáme dodnes.“... „Niektoré vôbec neprídu – pritom sa nám nenahlási ktoré, takže vďaka čakaniu máme málo času na hľadanie náhradnej literatúry, niektoré sa dodajú v menšom počte. Okrem toho zmätok, pretože dodajú z predošlého roku, vzápätí z ďalšieho roku.“).

Nevyužitie učebnice na skladoch škôl

Približne 15 % škôl označilo za bežnú situáciu, že si prostredníctvom edičného portálu objednávajú učebnice, ktoré následne nevyužívajú (Graf 13) a u necelých 19 % škôl bolo bežné, že im na sklade stoja ministerstvom dodané učebnice, ktoré však objednané neboli (Graf 14). Aj keď prevažná väčšina komentárov v tejto súvislosti bola v tom zmysle, že **školám učebnice na skladoch nestoja, lebo je objednané len to, čo školy potrebujú**, objavilo sa viacero komentárov vysvetľujúcich, že **situácia s nevyužitými učebnicami nastáva v prípade učebníc, ktoré učiteľom z rôznych dôvodov nevyhovujú**. Drvivá väčšina takýchto odpovedí sa týkala **matematiky**. („Matematika pre 2. – 4. ročník, ktorú som už spomínala, príde z ministerstva, ale keďže sa s ňou veľmi zle pracuje, objednávame vhodnejšie učebnice a pracovné zošity. Objednať ich musíme, lebo väčšinou nevieme, či rodičia budú ochotní zaplatiť iné učebnice.“... „Objednávali sme učebnice a pracovné zošity z matematiky pre 3. a 4. ročník s vyjadrením, že sú inovované, ale nespĺňajú naše požiadavky, preto stoja na sklade.“... „Učebnice matematiky pre všetky ročníky 2. stupňa, lebo sú nepoužiteľné.“... „Matematiky pre 2. stupeň nám posielajú, aj keď si ich neobjednáme, tieto učebnice sú nevyhovujúce.“). Ojedinele boli spomínané aj iné predmety.

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

Zabezpečenie vhodných a kvalitných učebných pomôcok často financovali rodičia

Z viacerých komentárov respondentov bolo cítiť úprimnú **snahu zabezpečiť žiakom kvalitné vzdelávanie aj napriek nevyhovujúcej situácii ohľadom učebníc** („Učitelia si vždy pomohli a riešili, lebo väčšinou im jediným záleží na kvalite vzdelávania.“). **Najčastejším riešením bol nákup kvalitnejších alternatív, ktoré ponúkal trh.** Okrem tohto spôsobu spomenuli respondenti aj **rôzne iné riešenia** („Preberáme cvičenia z portálov Zborovňa a iné... vzájomne od iných kolegov.“... „Používame viaceré zdroje a aj staršie učebnice či českých autorov.“... „Škola a učitelia v nej pracujú so svojimi materiálmi, majú vlastné portfóliá k svojim predmetom.“... „Mnohokrát si požičiavame z iných škôl.“... „Pri prisťahovaní a žiakom so sociálne znevýhodneného prostredia v najnutnejšom prípade vyučujúci kopírujú najdôležitejšie texty.“).

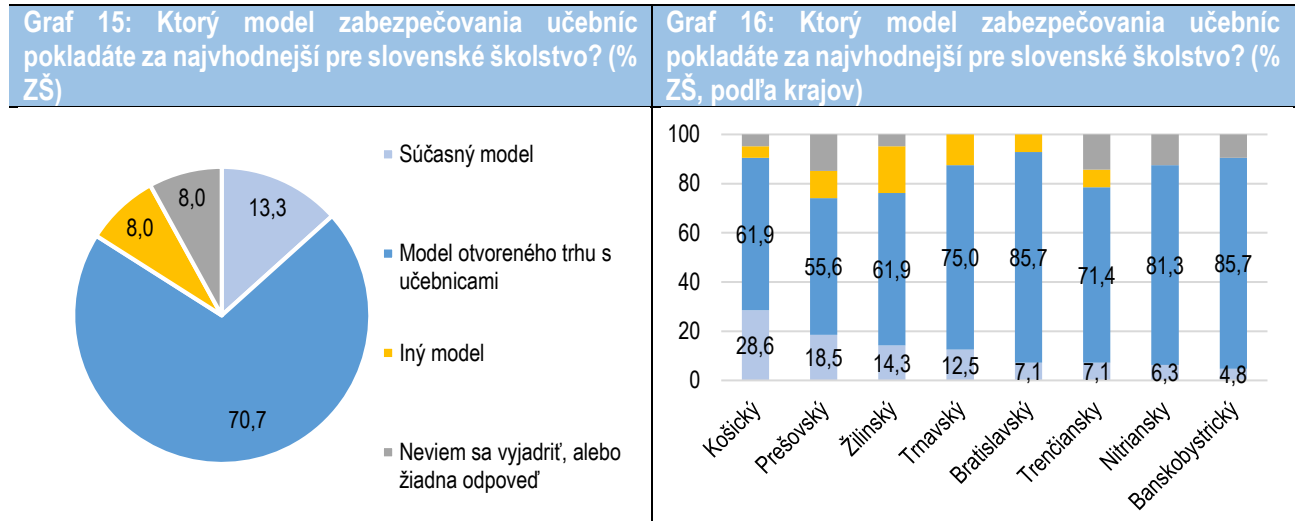
Prieskum ukázal, že **86 % škôl využívalo na nákup učebníc (a pracovných zošitov) príspevky od rodičov** a 46 % ZŠ uviedlo, že tento a ďalšie potenciálne zdroje financovania (prostriedky od zriaďovateľa, zisk z podnikateľskej činnosti, príspevky a dary a pod.) neboli dostatočné na ich zabezpečenie v potrebnom množstve. Najväčšiemu riziku tak z pohľadu disponovania vhodnými a kvalitnými učebnicami čelili žiaci zo SZP, čo môže byť jeden z faktorov slabých výsledkov, ktoré títo žiaci dosahujú.

Necelých 60 % škôl uviedlo v dotazníku aj odhad sumy, ktorú v roku 2019 minuli na nákup učebníc nad rámec prostriedkov od ministerstva. Medián uvádzaných súm bol 775 eur na školu na rok. Po prepočte na počet žiakov týchto škôl ide o medián s hodnotou 3,40 eur.

Aj v komentároch najčastejšie spomínaným **zdrojom, ktorý školy využívali na nákup vhodnejších a kvalitnejších učebníc a pracovných zošitov, boli rodičia** („Rodičia vlastnými prostriedkami pomáhajú deťom.“... „V prípade nákupu učebníc ide výlučne o príspevky zo strany rodičov.“). Ostatné zdroje boli spomínané len okrajovo. Takto získané prostriedky boli využívané predovšetkým na nákup pracovných zošitov a v menšej miere aj učebníc, a to najmä matematiky, slovenského jazyka a literatúry a cudzích jazykov, ale aj iných predmetov („Napri. v 1. ročníku kupujeme žiakom písanky a matematiku, na 1. aj 2. stupni kupujeme za peniaze od rodičov nevyhnutné pracovné zošity na anglický jazyk, ale aj pracovné zošity na mnohé ďalšie predmety. Na nákup kvalitnejších učebníc prostriedky **NEMÁME!**“... „Pracovné zošity zo slovenského jazyka a čítania pre 2. – 4. ročník si musia rodičia zaplatiť, pretože ministerstvo ich neposkytuje, hoci ich deti veľmi potrebujú.“... „Učebnice anglického jazyka si žiaci kupujú, štátom dotované sú nevyhovujúce.“... „Horšie je to s predmetmi, ktoré si učitelia vybrali a museli žiadať peniaze od rodičov, nakoľko na to peniaze neboli, hlavne pracovné zošity na 1. stupni (matematika, slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk, náboženská výchova, etická výchova) a pracovné zošity k niektorým predmetom na 2. stupni – napr. fyzika, geografia, biológia, dejepis.“). Viacerí respondenti v tejto súvislosti pripomenuli, že **takýto stav je v rozpore s Ústavou garantovaným bezplatným vzdelávaním** („Väčšinu pracovných zošitov, bez ktorých sa nedá fungovať, lebo učebnice sú nedostačujúce, však financujú rodičia detí. Ak je podľa Ústavy SR školstvo bezplatné, niekde sa stala chyba.“... „Ústava hovorí o bezplatnom vzdelávaní všetkým deťom.“).

Aký systém zabezpečovania učebníc respondenti uprednostňujú?

Pri otázke ohľadom preferovaného modelu zabezpečovania učebníc sa **necelých 71 % škôl vyjadrilo v prospech otvoreného trhu s učebnicami**. Za zachovanie vtedy platného modelu bolo vyše 13 % respondentov (Graf 15). Z regionálneho pohľadu najvyššiu podporu vtedy platného modelu (28,6 %) vyjadrili respondenti z Košického kraja a model otvoreného trhu mal najvyššiu podporu v Bratislavskom kraji. Platí však, že vo všetkých krajoch výrazne prevažovala podpora otvoreného trhu s učebnicami.

Zdroj: Dotazníkový prieskum NKÚ SR

* Legenda je pre oba grafy rovnaká.

** Dotazníkový prieskum predchádzal oznámeniam MŠVVŠ SR o čiastočnom otvorení trhu s učebnicami a odpovede respondentov tak ešte nereflektujú túto skutočnosť.

V komentároch týkajúcich sa systému zabezpečovania učebníc prevládal názor, že **najvhodnejším riešením je zabezpečenie konkurencie na učebnicovom trhu, aby si učitelia mohli vyberať z čo najširšej ponuky učebníc a pracovných zošitov, pričom by ich nákup zabezpečovalo/financovalo MŠVVŠ SR** („Nerozumiem, prečo sú na edičnom portáli len „vyvolené učebnice“ a nie všetky učebnice dostupné na trhu. Otvorením trhu by MŠVVŠ SR získalo jednoznačnú odpoveď na to, ktoré učebnice učitelia preferujú a možno aj ktoré sú na trhu zbytočné.“... „Prijali by sme, aby peniaze na učebnice išli priamo do škôl, aby si učitelia vybrali z ponuky na trhu to, čo potrebujú a aby tak vzniknutá konkurencia medzi vydavateľstvami viedla k zvýšeniu kvality učebníc.“... „Kvalitu by zvýšila konkurencia na trhu – výber učebníc... nekvalitné učebnice by nik nekupoval – zabránilo by sa rodinkárstvu a podvodom pri výberových konaniach na autorské kolektívy.“... „Zvýšenie normatívu na takú úroveň, aby si školy dokázali finančne pokryť nákup učebníc podľa vlastného výberu.“... „Prečo by štát nemohol financovať učebnice podľa výberu učiteľov, namiesto toho im vnucovať učebnice, s ktorými sa málokto stotožní, či už s obsahom, ale aj formou.“). Veľa respondentov navrhovalo kombinovaný model, teda úpravu vtedy platného modelu tak, **aby sa zvýšila možnosť výberu** („Súčasný model, ale s tým, aby sa do ponuky ministerstva dostali aj učebnice a pracovné zošity, o ktoré majú školy záujem, lebo im vyhovujú, sú lepšie.“... „Kombinácia súčasného modelu s otvoreným modelom – pri objednávaní dať na výber viacej typov (2-3) učebníc z jedného predmetu, ktoré by mali odporúčaci doložku.“). V podobnom duchu bolo aj niekoľko komentárov, ktorými respondenti upozorňovali na **nevhodnosť a administratívnu náročnosť úplného otvorenia trhu s učebnicami** („Za vhodnejší považujeme jednotný model používania učebníc založený na výbere z maximálne dvoch alternatívnych učebníc v každom predmete, tiež jednotný systém financovania učebníc – t. z. úplná štátna dotácia. Model otvoreného trhu vnímame ako nevhodný – prináša chaos a veľké administratívne komplikácie, na realizáciu ktorých neexistuje personálne obsadenie ani dostatočné finančné ohodnotenie.“... „Výhodnejšie by bolo mať ponuku výberu už pri objednávaní cez edičný portál... určite nie som za model otvoreného trhu s učebnicami.“... „Ak by sa zaviedol voľný trh s učebnicami, nevieme si to celkom predstaviť... bola by to záťaž pre jednotlivých učiteľov, ako časová, tak odborná, zodpovednosť kladená na riaditeľov.“). Od niekoľkých respondentov zaznel aj taký názor, že najlepšie by bolo mať **rovnaké učebnice pre všetky školy** („Jedna kvalitná učebnica pre každý predmet pre celé Slovensko.“... „Veľký problém nám robí, pri prestupe žiakov z inej školy. Preto odporúčame rovnaké učebnice pre celé Slovensko.“... „Učebnice by mali byť rovnaké pre všetkých žiakov na Slovensku, a to kvôli rovnakým podmienkam pre všetkých žiakov v slovenských školách.“).

Použitá literatúra

NKÚ SR. 2020. Stanovisko NKÚ SR k návrhu štátneho záverečného účtu SR za rok 2019. [on-line].

OECD. 2014. TALIS 2013 Results: An International Perspective on Teaching and Learning. [on-line].

OECD. 2019. TALIS 2018 Results (Volume I): Teachers and School Leaders as Lifelong Learners. [on-line].

ŠPÚ. 2015. Záverečná správa o využívaní a vhodnosti učebníc v základných a stredných školách z pohľadu učiteľov. [on-line].